

VÄZBY A KOMPETENCIE V OBLASTI REGULÁCIE ELEKTRONICKÝCH KOMUNIKÁCIÍ

Margita Majerčáková¹

Úvod

Elektronické komunikácie zabezpečujú výmenu alebo prenos informácií medzi konečným počtom užívateľov uskutočňovaných po elektronických komunikačných sieťach. Na korektné fungovanie trhu elektronických komunikácií musí dohliadať a zároveň trh regulovať národný regulačný orgán, ktorý musí spolupracovať aj s inými inštitúciami.

Pružný systém regulácie elektronických komunikácií, aktualizovaný v závislosti od rozvoja trhu a vývoja technológií a služieb, vyžaduje pohotovú výmenu informácií medzi regulačným orgánom, účastníkmi trhu a všetkými zainteresovanými subjektami. Trvalá možnosť komunikácie s relevantnými subjektami trhu je významným nástrojom na zdokonaľovanie činnosti regulačného orgánu, na konzultovanie regulačných rozhodnutí, na využitie iniciatív subjektov trhu a na rýchle šírenie informácií. [1] Na úspešné zapojenie SR do jednotného európskeho trhu je nevyhnutné uplatňovať rovnaké pravidlá ako používajú členské štáty EÚ, a preto bolo potrebné do právneho poriadku SR transponovať nový regulačný rámec EÚ.

Súčasný orgány štátnej správy v oblasti elektronických komunikácií

V SR tvoria štátnu reguláciu v oblasti elektronických komunikácií orgány:

- Ministerstvo dopravy, pôšt a telekomunikácií Slovenskej republiky (MDPaT),
- Telekomunikačný úrad Slovenskej republiky (ďalej len úrad). [2]

Úlohy ministerstva v oblasti elektronických komunikácií

- vypracúva návrhy národnej politiky pre elektronické komunikácie a predkladá ich vláde Slovenskej republiky na schválenie,
- vypracúva návrh národnej tabuľky frekvenčného spektra a predkladá ho vláde na schválenie,

¹ Dr. Ing. Margita Majerčáková, Katedra spojov, Fakulta prevádzky a ekonomiky dopravy a spojov, Žilinská univerzita v Žiline, Univerzitná 1, 010 26 Žilina, Slovenská republika, tel.: +421415133126, fax: +421415655615 e-mail: Margita.Majercakova@fpedas.uniza.sk

- zabezpečuje medzinárodné vzťahy v oblasti elektronických komunikácií na úrovni Európskej únie, medzinárodných vládnych organizácií a medzinárodných mimovládnych organizácií. [2]

Právomoci a kompetencie Telekomunikačného úradu

Úrad je národný regulátor a cenový orgán v oblasti elektronických komunikácií, ktorý podľa zákona o elektronických komunikáciách

- vykonáva reguláciu,
- zabezpečuje medzinárodné vzťahy v oblasti elektronických komunikácií na úrovni regulačných orgánov,
- spolupracuje s ministerstvom pri vypracúvaní návrhu národnej tabuľky frekvenčného spektra a vykonáva správu frekvenčného spektra,
- chráni záujmy koncových užívateľov s ohľadom na kvalitu a ceny služieb,
- plní povinnosti podporujúce súťaž, rozvoj spoločného trhu Európskej únie, záujmy všetkých osôb členských štátov Európskej únie na území Slovenskej republiky, prístup k sieťam, prevádzkyschopnosť sietí a služieb a chráni slobodu výberu prevádzkovateľa s uplatnením technických noriem,
- vydáva všeobecne záväzné právne predpisy v medziach tohto zákona,
- vydáva Vestník Telekomunikačného úradu Slovenskej republiky ,
- zabezpečuje svoje informačné povinnosti voči Národnej rade Slovenskej republiky a Európskej komisii, ktorej oznamuje aj informácie patriace do jeho pôsobnosti,
- určuje úhrady,
- vedie mimosúdne riešenie sporov,
- poskytuje informácie koncovým užívateľom v súvislosti so službami,
- vykonáva užívateľské prieskumy, zverejňuje ich a využíva ich vo svojej činnosti,
- plní úlohy súvisiace s obmedzením vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam na využívanie nehnuteľností na účely zabezpečenia služieb a s obmedzením vlastníckeho práva k hnutel'ným veciam obmedzením alebo zákazom používania vysielacích telekomunikačných zariadení a okruhov v čase vojny a vojnového stavu,

- vykonáva dohľad a ukladá sankcie,
- vykonáva ďalšie činnosti podľa osobitných predpisov.

Úrad je povinný všetky činnosti vykonávať a svoje rozhodnutia vydávať v súlade s princípmi efektívnosti, objektívnosti, transparentnosti, nediskriminácie, primeranosti a odôvodnenosti. Úrad pri svojej činnosti môže využiť aj služby iných osôb. Svoje rozhodnutia, všeobecne záväzné právne predpisy a informácie, ktoré prispievajú k otvorenému a funkčne konkurenčnému trhu zverejňuje vo vestníku a informatívne na internete, pričom zabezpečuje ochranu údajov. [2]

Úrad spolupracuje najmä s

- Radou pre vysielanie a retransmisiu v oblasti rozhlasového a televízneho vysielania a retransmisie,
- Protimonopolným úradom Slovenskej republiky v otázkach určenia relevantných trhov, analýzy relevantných trhov v oblasti elektronických komunikácií a určenia podniku s významným vplyvom na relevantnom trhu v oblasti elektronických komunikácií,
- prevádzkovateľmi osobitných sietí pri koordinácii využívania frekvenčného spektra,
- Slovenskou obchodnou inšpekciou pri výkone štátneho dohľadu nad elektronickými komunikáciami,
- Európskou komisiou a národnými regulátormi členských štátov Európskej únie. [2]

Pôsobnosť Rady pre vysielanie a retransmisiu

Do pôsobnosti Rady pre vysielanie a retransmisiu v oblasti rozhlasového a televízneho vysielania a retransmisie v oblasti výkonu štátnej správy patrí hlavne:

- rozhodovať o licenciách na vysielanie,
- rozhodovať o registráciách retransmisie,
- rozhodovať o zastavení retransmisie programovej služby,
- rozhodovať o pridelení ďalších frekvencií vysielateľovi na základe zákona,
- začať konanie o udelenie licencie na terestriálne vysielanie,

- udeľovať súhlas vysielateľovi na základe zákona na vysielanie prostredníctvom družice,
- dohliadať na dodržiavanie povinností podľa tohto zákona a podľa osobitných predpisov,
- ukladať sankcie vysielateľom a prevádzkovateľom retransmisie, ako aj tým, ktorí vysielajú alebo prevádzkujú retransmisiu bez oprávnenia,
- určovať lehoty na úpravu právnych pomerov vysielateľov
- viesť evidenciu žiadostí o udelenie licencie, udelených licencií vrátane ich zmien, žiadostí o registráciu retransmisie a o registráciách retransmisie vrátane ich zmien,
- spracúvať plány využitia frekvenčného spektra na vysielanie v spolupráci s príslušnými orgánmi štátnej správy telekomunikácií,
- spracúvať štatistiky o odvysielanom programe s dôrazom na štatistiku vysielania európskych diel a nezávislej produkcie na základe podkladov vysielateľov,
- žiadať záznamy vysielania od vysielateľov v prípade potreby.

Pôsobnosť Protimonopolného úradu

Hlavným poslaním úradu je chrániť a podporovať hospodársku súťaž, vytvárať podmienky pre jej ďalší rozvoj, ako aj zamedzovať vzniku a udržiavaniu monopolného alebo dominantného postavenia podnikateľských subjektov, pokiaľ znemožňuje, alebo obmedzuje hospodársku súťaž. Jeho kompetencie sú upravené zákonom ako rozhodujúcim nástrojom zabezpečenia systému ochrany a tvorby konkurencie najmä v oblastiach:

- ak úrad považuje dohodu medzi podnikateľmi za takú, ktorá obmedzuje súťaž, vydáva rozhodnutie o povinnosti zdržať sa plnenia takejto dohody,
- ak dochádza ku zneužitiu dominantného postavenia, úrad vydáva rozhodnutie o povinnosti zdržať sa takéhoto konania,
- úrad vydáva rozhodnutia o koncentracii,
- úrad požaduje nápravu od orgánov štátnej správy a obcí, ak tieto obmedzujú hospodársku súťaž,
- podpory hospodárskej súťaže v procese privatizácie,

- podieľa sa na identifikácii a odstraňovaní ostatných bariér vstupu na trh,
- zabezpečuje propagáciu princípov ochrany hospodárskej súťaže,
- zastupuje SR pri medzinárodných rokovaniach a dohodách v oblasti hospodárskej súťaže.

Základné prierezové aspekty, ktoré úrad zohľadňuje pri posudzovaní stavu konkurenčného prostredia, pri jeho podpore i ochrane sú:

- vývoj trhu,
- štruktúra trhu a trhová sila existujúcich konkurentov,
- substitučné možnosti,
- možnosti vstupu nových subjektov na trhu.

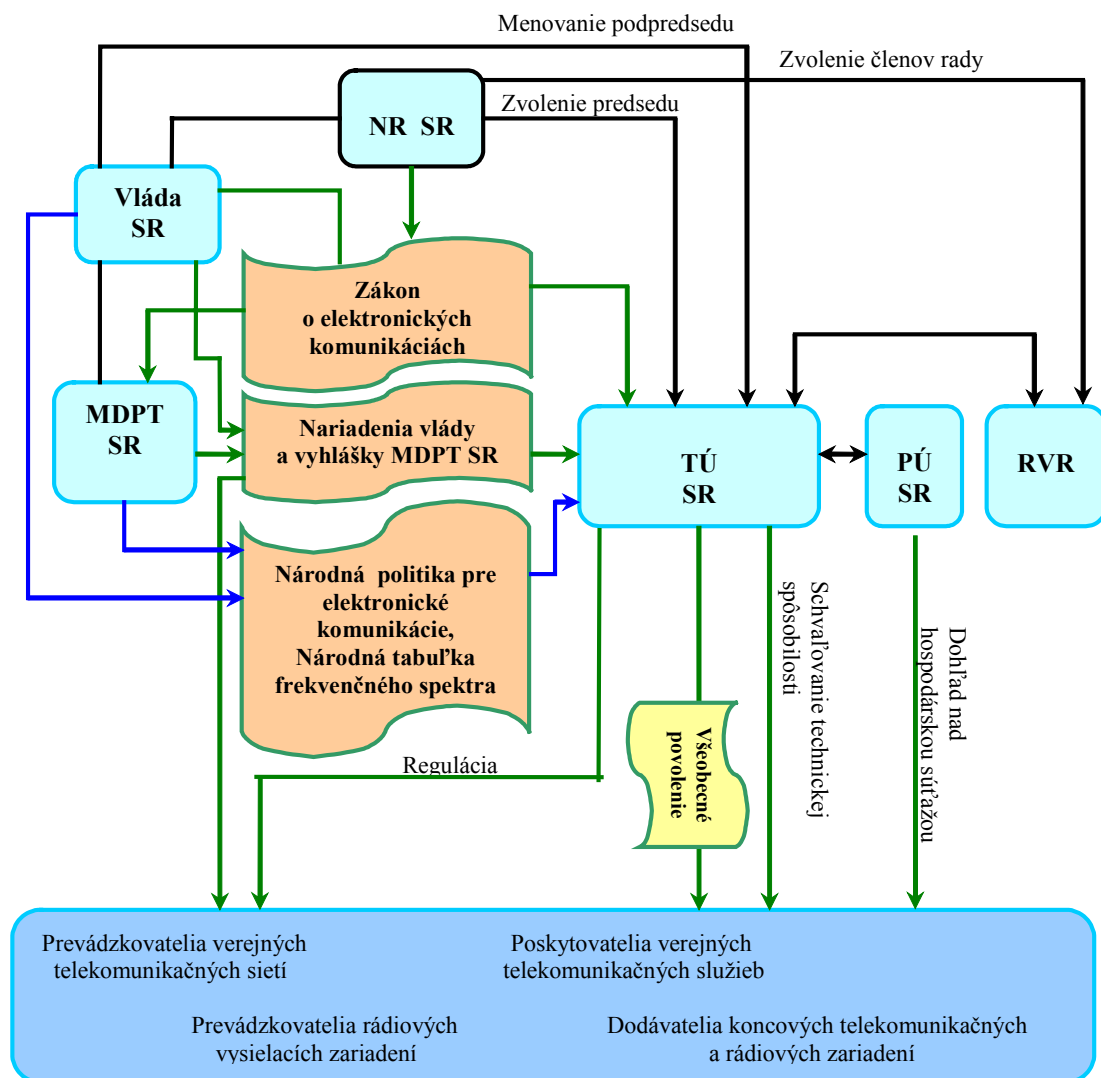
Súčasný vzťahy inštitúcií v telekomunikačnom sektore znázorňuje obrázok 1 [3]

Zmeny v orgánoch štátnej správy v oblasti elektronických komunikácií

Návrh zákona o spoločnom Úrade pre reguláciu elektronických komunikácií a poštových služieb, ktorý bol v roku 2005 schválený Legislatívnou radou vlády, bol zastavený kvôli predčasným voľbám. Návrh je stále zaradený v pláne legislatívnych úloh vlády. Pôvodne schválený návrh zákona o Úrade pre reguláciu elektronických komunikácií a poštových služieb predpokladal spoločný regulačný úrad pre oblasť elektronických komunikácií a poštových služieb, ktorý mal začať fungovať od 1. januára 2007. Problémom, ktorý Slovensku vytýka aj Európska komisia (EK), je, že Telekomunikačný úrad na Slovensku nie je nezávislým orgánom. Jeho financovanie je totiž závislé od kapitoly rezortu dopravy, ktorý je napriek výhradám EK správcom podielu štátu v spoločnosti Slovak Telekom, a.s. Odsunom zákona a teda nezávislosti TÚ Slovensku reálnejšie hrozí konanie z Európskej únie. Prvý varovný list, v ktorom EK upozorňuje SR, že nezvládla riadnu implementáciu pravidiel Európskej únie v oblasti elektronických komunikácií vrátane telekomunikácií, zaslala komisia Slovensku 7. júla 2005.

K hlavným problémom pritom podľa komisie patrila nezávislosť vnútroštátneho regulačného orgánu. Komisia nám vytýka v tejto záležitosti hlavne to, že máme v SR spoločnú rozpočtovú kapitolu. Ak však na Slovensku nebude zaznamenaný posun, môže SR očakávať ďalší postup zo strany komisie. Zatiaľ nie je jasné, či budú Telekomunikačný úrad a

Poštový úrad fungovať samostatne alebo ako spoločný úrad. Podľa neho MDPT pripravuje viaceré alternatívy, ktoré majú byť predložené ministrovi dopravy Ľubomírovi Vážnemu.

Obrázok 1 Inštitúcie a základne vzťahy v telekomunikačnom sektore

Možné spôsoby nezávislosti regulačného úradu:

Alternatíva č. 1:

Úrad pre reguláciu elektronických komunikácií a poštových služieb

Základom pre vznik spoločného regulačného úradu je zlúčenie Telekomunikačného úradu SR a Poštového regulačného úradu. Obidva regulačné úrady sú financované zo štátneho rozpočtu prostredníctvom rozpočtovej kapitoly MDPT SR.

S vytvorením spoločného regulačného úradu je nevyhnutne spojené aj nájdenie optimálnej organizačnej štruktúry tohto úradu a z toho vyplývajúcej otázky riadenia a kreovania riadiacich orgánov. Druhou kardinálnou oblasťou pre správne fungovanie akejkoľvek inštitúcie je zabezpečenie vhodného systému jej financovania a hospodárenia. V súčasnej dobe je potrebné nájsť spôsob prechodu hospodárenia rozpočtovej organizácie na systém nezávislého financovania.

Základnou podmienkou, ktorá musí byť zohľadnená pri zostavovaní štruktúry takéhoto úradu je najmä skutočnosť, že ide o regulačný úrad, ktorý má byť nezávislý tak politicky, ekonomicky, ako aj prevádzkovo a na druhej strane musí byť pri výkone svojich právomocí kontrolovateľný a súčasne musí spĺňať požiadavku Európskej komisie týkajúcu sa zabezpečenia nezávislosti regulačného úradu v plnom rozsahu, vyplývajúcej z regulačného rámca EÚ o telekomunikáciách a informačných technológiách. V súvislosti s vytvorením spoločného regulačného úradu môžeme hovoriť o novom type regulácie a novom type regulátorov, v ktorom nájdú spoločný jazyk technici, ekonómovia, právnici a sociológovia.

Alternatíva č. 2:

Vytvorenie samostatných regulačných úradov ako samostatnej právnickej osoby

Nezávislosť regulačného úradu v plnom rozsahu sa dá zabezpečiť aj vytvorením samostatných regulačných úradov ako samostatnej právnickej osoby, t. j. Telekomunikačný úrad SR a Poštový regulačný úrad budú dve samostatné právnické osoby, pôsobiace na dvoch odlišných trhoch. Zmena oproti súčasnému stavu sa prejaví hlavne v spôsobe ich financovania a hospodárenia. S vytvorením samostatných regulačných úradov ako právnickej osoby je nevyhnutne spojené aj nájdenie optimálnej organizačnej a riadiacej štruktúry týchto úradov.

Pre druhú alternatívu primerane platia rovnaké základné princípy a charakteristiky, ktoré sú špecifikované v prvej alternatíve. Možno teda povedať, že základné oblasti týkajúce sa:

- organizačnej a riadiacej štruktúry,
- hospodárenia úradov,
- rozpočtu úradov,
- príjmov úradov,
- ekonomickej analýzy,

- legislatívnych dopadov,

sú rovnaké, resp. veľmi podobné pre obidve navrhované alternatívy. Vzhľadom na ekonomickú analýzu regulačných úradov je zrejmé, že Poštový regulačný úrad má vyššie výdavky ako príjmy a preto bude potrebné zo strany regulátora (Poštového regulačného úradu) upraviť spôsob vyberania poplatkov od poštových poskytovateľov služieb, aby regulátor nemusel žiadať o dotácie zo štátneho rozpočtu. [3]

Záver

Každá z alternatív má svoje výhody aj nevýhody. Možnosťou zlúčenia Telekomunikačného a Poštového úradu SR, ktorým by vznikol Úrad pre reguláciu elektronických komunikácií a poštových služieb. Toto zlúčenie by prinieslo výhody ako je rýchlosť technologických zmien, priateľské prostredie pre užívateľov, vyhnutie sa duplicitným činnostiam, lepšia vnútorná spolupráca, úspora nákladov a pod.. Druhou alternatívou je vytvorenie samostatných regulačných úradov ako samostatných právnických osôb. V obidvoch prípadoch musí byť dodržaná podmienka EÚ o nezávislosti regulačného úradu od štátnej moci. Ministerstvo dopravy, pôšt a telekomunikácií SR chce v treťom kvartáli 2007 opätovne predložiť na rokovanie vlády návrh zákona, ktorý by mal vyriešiť nezávislé postavenie Telekomunikačného úradu SR.

Literatúra:

- [1] telecom.gov [online]. [Citované 2005-03-15]. Dostupné na: <<http://www.telecom.gov.sk/telecom/vlastnymat.pdf>>
- [2] Zákon č. 610/2003 z 3. decembra 2003 o elektronických komunikáciách
- [3] Petronela Selepová, Vázby a kompetencie v oblasti regulácie elektronických komunikácií, Bakalárska práca, ŽU v Žiline 2005

Lektoroval:

Prof. Ing. Mária Rostášová, PhD., Žilinská Univerzita, Žilina

Zadané na uverejnenie: **25. mája 2007**